

FINANCIE VEREJNÉHO SEKTORA

1. HLAVNÉ ZDROJE FINANCOVANIA VEREJNÉHO SEKTORA A JEHO NIEKTORÉ PROBLÉMY

ZÁKLADNÁ CHARAKTERISTIKA HLAVNÝCH ZDROJOV APLIKÁCIE NA PODMIENKY SR, ANALÝZA VPLYVU ZDROJOV FINANCOVANIA VEREJNÉHO SEKTORA NA ZÁKLADNÉ MAKROEKONOMICKÉ UKAZOVATELE, TENDENCIE VÝVOJA ŠTRUKTÚRY ZDROJOV FINANCOVANIA VEREJNÉHO SEKTORA.

Charakteristika verejného sektora

- **verejný sektor** - v ekonomike existuje zmiešaná ekonomika, tzn. Že existuje popori sebe verejná a súkromná ekonomika, ktorá vytvára príslušné ekonomické sektory
- **verejný sektor** - ziskový
- neziskový
- **súkromný sektor**
- na rozdiel od súkromného sektoru, vo verejnom sektore nie je hlavným cieľom dosahovanie zisku, ale cieľom je zabezpečiť verejné úlohy, alebo plniť verejné funkcie
- **do verejného sektoru patria inštitúcie** : 1. orgány štátnej moci a správy
2. miestne samosprávne orgány
3. jednotlivé odvetvia verejného sektoru, jako sú zdravotníctvo, školstvo, veda, kultúra, osвета, telovýchova
- **verejný sektor** vo vyspelých štátoch, jeho rozsah a rast súvisia bezprostredne so **štátnym rozpočtom**. Rozsah verejného sektora a jeho rast sa prejavuje vo viacerých smeroch, najdôležitejším je rast štátneho rozpočtu
- **verejný sektor** - slúži na zabezpečenie verejnoprospešných statkov a služieb
- verejná povaha niektorých statkov a služieb svedčí o tom, že slúžia všetkým obyvateľom
- rozpočtová sústava sa používa vo vyspelej zmiešanej ekonomike na financovanie verejného sektora, zmiešaná ekonomika - trhovu orientovaná časť ekonomiky a verejná ekonomika = verejný sektor
- **verejný sektor** môže byť **ziskový** alebo **neziskový** a je **spätý s činnosťou štátu**
- štát svojimi nástrojmi ovplyvňuje trh, čím mení rozsah a váhu VS v ekonomike, jeho štruktúru a aktivity
- štát prostredníctvom nástrojov verejných financií musí získať príslušné prostriedky na financovanie VS
- VS môže poskytovať verejný statok alebo služby a to za čiastočný poplatok alebo bezplatne
- z verejného statku majú rovnaký prospech všetci
- prospech nie je deliteľný a nikoho z neho nemožno vylúčiť - zdravotníctvo, školstvo, osvetlenie, verejná doprava

nevyhnutnosť existencie VS

- určité sféry nemožno ponechať súkromnému sektoru - armáda, sudy, štátny správa
- povinnosť štátu starať sa o nevyhnutné priority - výskum, zdravie
- súkromný sektor neprejavuje záujem o podnikanie v určitej sfére - diaľnice

- delenie statkov na verejné a súkromné predpokladá, že verejné statky zabezpečujú verejné podniky na úrovni štátu alebo obce
- súkromné statky a služby poskytujú súkromné podniky
- za súkromné statky a služby sa platí v plnej výške
- o úhrade verejných statkov rozhodujú voliči prostredníctvom hlasovacieho procesu
- hlavný rozdiel medzi verejným a súkromným statkom je v tom, že spotreba verejného statku neobmedzuje ostatných, rozsah ich spotreby zostáva nezmenený
- **dôvody zásahu štátu prostredníctvom verejného sektora**
 - **mikroekonomické** - vzťahujúce sa k efektívnosti, ide o zlyhanie trhu na optimálnu alokáciu zdrojov, a preto sa v ekonomike neprodukuje maximálne možné množstvo statkov, alebo ich produkcia nemá optimálnu štruktúru, alebo statky sa neprodukujú s minimálnymi nákladmi
 - spoločnou podstatou zlyhania trhu z hľadiska efektívnosti je deformácia trhovej ceny - príčiny deformácie - rôzne formy nedokonalkej konkurencie, existencia verejných statkov, existencia externalít
 - **makroekonomické** - vzťahujú sa k stabilite ekonomického systému, trh má prirodzenú tendenciu k nestabilite vývoja niektorých makroekonomických veličín - tempo rastu, kolísanie miery nezamestnanosti, cenová nestabilita, rast cien, zásahy štátu majú napomáhať k stabilite ekonomiky
 - **mimoekonomické** - vzťahujú sa k spravodlivému rozdeľovaniu príjmov a majetku

Zdroje financovania VS

- financovanie verejného sektora sa uskutočňuje prostredníctvom verejných financií
- VF sú peňažné vzťahy, ktoré vznikajú v súvislosti s tvorbou, rozdelením a použitím peňažných fondov
- **hlavnými zdrojmi financovania verejného sektora sú :**
 - **rozpočtové zdroje** - štátny rozpočet, miestne rozpočty
 - **mimorozpočtové zdroje** - Štátne účelové fondy, štátne podniky (rozpočtové a príspevkové organizácie) , odbory, profesné komory, záujmové združenia, sponzoring (neziskové organizácie, firmy, masové médiá)
 - **dočasné a trvalé**
 - **pravidelné a jednorazové**
 - **domáce a zahraničné**
- najdôležitejšou zložkou VF je **štátny rozpočet - rozpočtové zdroje**, ktorý po finančnej stránke zabezpečuje **funkcie štátu** :
 1. **efektívnosť** - štát zabezpečuje, keď zlyhá trh, trhliny v trhovom mechanizme
 2. **rovnosť** - alokácia zdrojov, efektívnosť prerozdelenia
 3. **stabilita**
- ďalšou zložkou VF sú **financie samosprávnych zväzkov (miestne rozpočty) - rozpočtové zdroje**, ktoré plnia rôzne úlohy podľa konkrétnych podmienok
 - vyjadrujú relatívnu nezávislosť od ŠR
 - ŠR môže poskytovať dotácie miestnym rozpočtom
 - nástroj prostredníctvom ktorého sa riadi výlučne hospodárenie obce
 - môžu vytvárať aj mimorozpočtové fondy
- zložkou VF sú aj **štátne účelové fondy - mimorozpočtové zdroje**
 - môže nimi disponovať vláda, orgány miestnej samosprávy
 - majú na starosti financovanie osobitných úloh

- je možné z nich poskytovať pôžičky
- sú to mimorozpočtové fondy vybrané príslušnou právnickou subjektivitou a samostatnosťou
- tvoria sa : 1. vyčlenením zo ŠR
2. sú zriadené štátom
- použitie : účelový - charakter, tvorba rezerv
úverový
- podporný zdroj pre štát, u nás ich je asi 90
- poslednou zložkou VF sú **nadácie a fondy**
 - **nadácie** - neziskové organizácie, ktoré slúži na rozvoj humanitných cieľov
 - podstatou je majetok, ktorého výťažok je určený na verejnoprospešné účely - nadačný charakter majú len tie organizácie, ktoré sa orientujú na podporu všeobecných záujmov
 - štát môže priamo alebo nepriamo podporovať nadácie
 - a/ dotuje tam, kde chce aby sa daná činnosť rozvíjala - priama podpora
 - b/ humanitná pomoc iným krajinám
 - c/ subvencie - odpustenie daní - nepriama podpora
 - **fondy** - 1/ rezervné - určuje ho miestne zastupiteľstvo
 - minimálny ročný príjem do fondu je 10% z prebytku hospodárenia príslušného roka
 - 2/ iné fondy - ekologické, rozvojové, sociálne
 - tvoria sa zo zostatkov fondov z predchádzajúcich rokov
 - podiely z výnosu miestnych daní
 - výnosy z CP, dary, zbierky, príspevky

Príjmy štátneho rozpočtu

- **verejné príjmy** - príjmy sú príjmy štátu jako takého
- **príjmy štátneho rozpočtu sa delia na :**
 1. dane,
 2. dávky,
 3. poplatky,
 4. clá...
- najdôležitejším zdrojom ŠR a teda aj VF sú **dane**
- u nás máme v súčasnosti nasledujúcu daňovú sústavu
 1. priame dane
 - dane z príjmov
 - dane z príjmov fyzických osôb
 - dane z príjmov právnických osôb
 - majtkové dane
 - daň z nehnuteľnosti
 - cestná daň
 - daň z dedičstva a darovania
 - daň z prevodu a prechodu nehnuteľností
 - dane na ochranu životného prostredia
 2. nepriame dane
 - daň z pridanej hodnoty
 - spotrebné dane
 - spotrebná daň z uhl'ovodíkových palív a mazív

spotrebná daň z liehu a destilátov
spotrebná daň z piva
spotrebná daň z vína
spotrebná daň z tabaku a tabakových výrobkov

DPH - najväčším zdrojom je DPH, ktorá tvorila v r.1995 - 54 mld Sk
túto daň sú povinné platiť fyzické osoby a právnické osoby, v ktorých prospech sa zdaniteľné plnenie uskutočňuje, a pri dovoze tovaru fyzické osoby a právnické osoby, ktoré sa majú prepustiť tovar do navrhovaného colného režimu

Zdaniteľným plnením - dodanie tovaru, pri ktorom dochádza k zmene vlastníckeho práva, dodanie stavby, prevod alebo prechod nehnuteľností poskytovanie služieb
- je plnenie, ktoré sa uskutočňuje v rámci podnikania alebo v rámci činnosti, ktoré súvisia s podnikaním

Základom dane - cena za zdaniteľné plnenie, ktoré neobsahuje daň

Sadzba dane - základná - 25%
- znížená - 6%

Príjmy miestnych rozpočtov - rozpočtové zdroje

- podielové dane
 1. daň z príjmov fyzických osôb a to časť :
 - príjmy z nezávislej činnosti a funkčných pôžitkov
- miestne dane
 2. daň z nehnuteľnosti
 - daň z pozemkov - daňovníkom je vlastník pozemku alebo správca pozemku
 - predmetom je orná pôda, chmelnice, vinice, trvalé trávnaté porasty, záhrady, lesné pozemky, rybníky s chovom rýb
 - daň zo stavieb - daňovníkom je vlastník stavby
 - predmetom dane je stavba na bývanie, chaty, garáže, objekty slúžiace na podnikanie

Miestne poplatky - rozpočtové zdroje

- poplatok za využívanie verejného priestranstva, za užívanie bytu na iné účely ako bývanie, za ubytovaciu kapacitu, za kúpeľný a rekreačný pobyt, lokalizačný poplatok, za psa, za vstupného, z reklamy, za predajné automaty, správne poplatky

nedaňové príjmy

- príjmy z činnosti rozpočtových organizácií
- odvody príspevkových organizácií
- výnosy obecných rozpočtov

ostatné príjmy

- príjmy z mimorozpočtových peňažných fondov

príjmy z cudzích zdrojov

- dotácie a subvencie zo ŠR
- od peňažných ústavov

www.euroekonom.sk